

บทที่ 4

ผลการศึกษา และอภิปรายผลการศึกษา

4.1 จำนวนและชนิด สถานะการอนุรักษ์ และการแพร่กระจายของนกในเขตพื้นที่เมืองของอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี

จากการศึกษาชนิดของนกในเขตพื้นที่เมืองของอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี

4.1.1 จำนวนและชนิด

จากการศึกษาชนิดของนกในเขตพื้นที่เมืองของอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี ในช่วงระหว่างเดือนตุลาคม 2563 ถึงเดือนกันยายน 2564 พบนกทั้งสิ้น 6,059 ตัว 111 ชนิดและจัดอยู่ใน 14 อันดับ 41 วงศ์ 83 สกุล

นกที่พบจำนวนมากที่สุด 8 ชนิด ได้แก่ นกแอ่นกินรัง 1,118 ตัว นกกิ่งไคร้หลังม่วงดำ 1087 ตัว นกเด้าลมเหลือง 848 ตัว นกยางควาย 416 ตัว นกเอี้ยงสาริกา 344 ตัว นกเอี้ยงขวา 234 ตัว และนกนางแอ่นบ้าน 213 ตัว

นกที่พบจำนวนน้อยที่สุด พบจำนวน 1 ตัวตลอดการสำรวจ ได้แก่ เหยี่ยวทุ่งพันธุ์ตะวันออก นกอีโก้ยใหญ่ นกอีโก้ยเล็ก นกยางโทนใหญ่ นกกะปูดใหญ่ นกโป่งวิด นกบั้งรอกใหญ่ เหยี่ยวนกเขา พันธุ์ญี่ปุ่น นกชายเลนบึง นกพงใหญ่พันธุ์ญี่ปุ่น นกอีลุ้ม นกกะเต็นอกขาว และนกยางไฟหัวดำ

รายงานจำนวนและชนิด สถานะทางการอนุรักษ์ ความชุกชุม และการแพร่กระจาย ของนกที่พบทั้งหมด ดังแสดงในตารางที่ 1

4.1.2 สถานะการอนุรักษ์

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่านกส่วนใหญ่มีสถานะทางการอนุรักษ์ประเภทความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ต่ำ (Least Concern, LC) แต่มี 7 ชนิดที่มีสถานะทางการอนุรักษ์ในระดับใกล้ถูกคุกคามขึ้นไป ประกอบด้วย ใกล้ถูกคุกคาม (Near Threatened, NT) พบ 5 ชนิด ได้แก่ นกอีโก้ยใหญ่ (*Numenius arquata*) นกปากแอ่นหางลาย (*Limosa lapponica*) นกปากแอ่นหางดำ (*Limosa limosa*) นกชายเลนปากไค้ (*Calidris ferruginea*) และ นกสตี้นท์คอแดง (*Calidris ruficollis*) อยู่ในข่ายใกล้การสูญพันธุ์ (Vulnerable, VU) พบ 1 ชนิด ได้แก่ นกเอี้ยงขวา (*Acridotheres javanicus*) และใกล้การสูญพันธุ์ (Endangered, EN) พบ 1 ชนิด ได้แก่ นกอีโก้ยตะโพกสีน้ำตาล (*Numenius madagascariensis*) นกทั้ง 7 ชนิดนี้เป็นนกในกลุ่มนกชายเลน (Order Charadriiformes) ที่เข้ามาใช้พื้นที่หาดเลนบริเวณหมู่บ้านรูสะมิแลจนถึงบริเวณมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี นาเกลือแหลมนกเป็นต้น นกชายเลนที่

ชนิดของนกที่ถูกคุกคามคล้ายคลึงการศึกษาของสมศักดิ์ และธนากร (2560) ที่ศึกษานกในกลุ่มนกชายเลนและนกน้ำในอ่าวปัตตานี พบนกพบนกที่มีสถานะใกล้สูญพันธุ์ (EN) 3 ชนิด คือ นกอีก้อยตะโพกสีน้ำตาล (Far Eastern Curlew) นกนือทใหญ่ (Great Knot) และนกทะเลขาเขียวลายจุด (Nordmann's Greenshank) และนกที่มีสถานะใกล้ถูกคุกคาม (NT) ถึง 8 ชนิด คือ นกอีก้อยใหญ่ (Eurasian Curlew) นกปากแอมหางดำ (Black-tailed Godwit) นกปากแอมหางลาย (Bar-tailed Godwit) นกซ่อมทะเลอกแดง (Asian Dowitcher) นกนือทเล็ก (Red Knot) นกสั้ด้นคอแดง (Rufous-necked Stint) นกหัวโตมลายู (Malaysian Plover) และนกชายเลนปากโค้ง (Curlew Sandpiper) แต่เนื่องจากสถานี่สำรวจในงานวิจัยนี้ไม่ได้ศึกษานกในกลุ่มนกชายเลนโดยตรง และมีจำนวนสถานี่ที่เป็นหาดเลนเพียง 1 สถานี่และนาเกลือ 1 สถานี่ เมื่อเทียบกับงานของสมศักดิ์และธนากรซึ่งสำรวจสถานี่ครอบคลุมหาดเลน หาดทราย ป่าชายเลน และนาเกลือรอบอ่าวปัตตานีจึงทำให้ชนิดของนกที่ถูกคุกคามที่พบในงานวิจัยนี้จึงมีจำนวนน้อยกว่า

จากการศึกษาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ในเขตพื้นที่เมืองของอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี ยังคงมีทรัพยากรที่เอื้อหนุนต่อการดำรงชีวิตของนกที่มีสถานะใกล้สูญพันธุ์ (EN) ที่สามารถเจอได้ไม่กี่จังหวัดของประเทศไทย (ระยอง ชลบุรี กรุงเทพมหานครสมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ระนอง กระบี่ ตรัง และปัตตานี) อย่างนกอีก้อยตะโพกสีน้ำตาลได้และอาจเหมาะสมสำหรับการเป็นพื้นที่ที่เอื้อหนุนต่อการอนุรักษ์ทางด้านความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์ต่อไป ในทางกลับกัน กรณีของนกเอี้ยงขาวที่มีสถานะใกล้สูญพันธุ์ (VU) เช่นกัน ซึ่งในอนาคตอาจมีการปรับเปลี่ยนสถานะทางการอนุรักษ์ลดลง เนื่องจากการศึกษาพบว่ามีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เคยมีรายงาน (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) และคาดว่าในอนาคตอาจแพร่กระจายกว้างขึ้นกว่าในปัจจุบัน

ตารางที่ 1 จำนวนชนิด สถานะการอนุรักษ์ และความชุกชุมของนกในเขตพื้นที่เมืองของอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี

ลำดับ	อันดับ	วงศ์	ชนิด	ชื่อพื้นเมือง	สถานะทางการอนุรักษ์	ความชุกชุม	การแพร่กระจาย
1	Anseriformes	Anatidae	<i>Mareca penelope</i>	เป็ดปากสั้น	LC	ชุกชุมน้อย	2
2	Anseriformes	Anatidae	<i>Dendrocygna javanica</i>	เป็ดแดง	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,4,5,8,9,11,16
3	Anseriformes	Anatidae	<i>Anas acuta</i>	เป็ดหางแหลม	LC	ชุกชุมน้อย	2
4	Anseriformes	Anatidae	<i>Spatula clypeata</i>	เป็ดปากพลั่ว	LC	ชุกชุมน้อย	2
5	Caprimulgiformes	Apodidae	<i>Apus nipalensis</i>	นกแอ่นบ้าน	LC	ชุกชุมค่อนข้างน้อย	16,17
6	Caprimulgiformes	Apodidae	<i>Aerodramus germani</i>	นกแอ่นกินรัง	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20
7	Cuculiformes	Cuculidae	<i>Centropus sinensis</i>	นกกระปูดใหญ่	LC	ชุกชุมมากที่สุด	8,9
8	Cuculiformes	Cuculidae	<i>Phaenicophaeus tristis</i>	นกบั้งรอกใหญ่	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1
9	Cuculiformes	Cuculidae	<i>Clamator jacobinus</i>	นกคัคคูขาวดำ	LC	ชุกชุมน้อย	2
10	Cuculiformes	Cuculidae	<i>Eudynamys scolopaceus</i>	นกกาเหว่า	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20

ลำดับ	อันดับ	วงศ์	ชนิด	ชื่อพื้นเมือง	สถานะทางการอนุรักษ์	ความชุกชุม	การแพร่กระจาย
11	Cuculiformes	Cuculidae	<i>Chrysococcyx minutillus</i>	นกคัคคูสีทองแดง	LC	ชุกชุมน้อย	2
12	Cuculiformes	Cuculidae	<i>Cacomantis merulinus</i>	นกอีวาบตั๊กแตน	LC	ชุกชุมค่อนข้างน้อย	8
13	Columbiformes	Columbidae	<i>Spilopelia chinensis</i>	นกเขาใหญ่, นกเขาหลวง	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12 ,13,14,15,16,17,18,19,20
14	Columbiformes	Columbidae	<i>Treron vernans</i>	นกเป้ลำคอสีม่วง	LC	ชุกชุมมากที่สุด	2,4,5,6,8,9,11 ,12,14,16,17,18,20
15	Columbiformes	Columbidae	<i>Columba livia</i>	นกพิราบป่า	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12 ,13,14,15,16,17,18,19,20
16	Columbiformes	Columbidae	<i>Geopelia striata</i>	นกเขาชวา	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12 ,13,14,15,16,17,18,19,20
17	Gruiformes	Rallidae	<i>Gallicrex cinerea</i>	นกอีลุ้ม	LC	ชุกชุมน้อย	9
18	Gruiformes	Rallidae	<i>Amauornis phoenicurus</i>	นกกวัก	LC	ชุกชุมน้อย	9
19	Charadriiformes	Charadriidae	<i>Charadrius leschenaultii</i>	นกหัวโตทรายใหญ่	LC	ชุกชุมค่อนข้างน้อย	1

ลำดับ	อันดับ	วงศ์	ชนิด	ชื่อพื้นเมือง	สถานะทางการอนุรักษ์	ความชุกชุม	การแพร่กระจาย
20	Charadriiformes	Charadriidae	<i>Pluvialis squatarola</i>	นกหัวโตสีเทา	LC	ชุกชุมค่อนข้างน้อย	1
21	Charadriiformes	Charadriidae	<i>Charadrius alexandrinus</i>	นกหัวโตขาดำ	LC	ชุกชุมค่อนข้างน้อย	1
22	Charadriiformes	Charadriidae	<i>Charadrius mongolus</i>	นกหัวโตทรายเล็ก	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,4
23	Charadriiformes	Charadriidae	<i>Charadrius dubius</i>	นกหัวโตเล็กขาเหลือง	LC	ชุกชุมปานกลาง	1
24	Charadriiformes	Charadriidae	<i>Pluvialis fulva</i>	นกหัวโตหลังจุดสีทอง	LC	ชุกชุมปานกลาง	1
25	Charadriiformes	Glareolidae	<i>Glareola maldivarum</i>	นกแอ่นทุ่งใหญ่	LC	ชุกชุมค่อนข้างน้อย	1
26	Charadriiformes	Laridae	<i>Sterna hirundo</i>	นกนางนวลเกลบธรรมดา	LC	ชุกชุมค่อนข้างน้อย	1
27	Charadriiformes	Laridae	<i>Thalasseus bergii</i>	นกนางนวลเกลบหงอนใหญ่	LC	ชุกชุมน้อย	1
28	Charadriiformes	Laridae	<i>Chlidonias hybrida</i>	นกนางนวลเกลบเคราขาว	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1
29	Charadriiformes	Recurvirostridae	<i>Himantopus himantopus</i>	นกตีนเทียน	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,4,5,9

ลำดับ	อันดับ	วงศ์	ชนิด	ชื่อพื้นเมือง	สถานะทางการอนุรักษ์	ความชุกชุม	การแพร่กระจาย
30	Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Numenius phaeopus</i>	นกอีโก้ยเล็ก	LC	ชุกชุมค่อนข้างน้อย	1
31	Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Numenius madagascariensis</i>	นกอีโก้ยตะโพกสีน้ำตาล	EN	ชุกชุมน้อย	1
32	Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Numenius arquata</i>	นกอีโก้ยใหญ่	NT	ชุกชุมน้อย	1
33	Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Limosa lapponica</i>	นกปากแอนหางลาย	NT	ชุกชุมน้อย	1
34	Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Limosa limosa</i>	นกปากแอนหางดำ	NT	ชุกชุมน้อย	1
35	Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Arenaria interpres</i>	นกพลิกหิน	LC	ชุกชุมน้อย	1
36	Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Calidris falcinellus</i>	นกชายเลนปากกว้าง	LC	ชุกชุมน้อย	1
37	Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Calidris ferruginea</i>	นกชายเลนปากโค้ง	NT	ชุกชุมค่อนข้างน้อย	1
38	Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Calidris subminuta</i>	นกสตันท์นิ้วยาว	LC	ชุกชุมค่อนข้างน้อย	1,4
39	Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Calidris ruficollis</i>	นกสตันท์คอแดง	NT	ชุกชุมมากที่สุด	1,4
40	Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Xenus cinereus</i>	นกชายเลนปากแอน	LC	ชุกชุมมาก	1

ลำดับ	อันดับ	วงศ์	ชนิด	ชื่อพื้นเมือง	สถานะทางการอนุรักษ์	ความชุกชุม	การแพร่กระจาย
41	Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Actitis hypoleucos</i>	นกเด้าดิน	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,4
42	Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Tringa totanus</i>	นกทะเลขาแดงธรรมดา	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1
43	Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Tringa stagnatilis</i>	นกชายเลนบึง	LC	ชุกชุมมากที่สุด	4
44	Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Tringa glareola</i>	นกชายเลนน้ำจืด	LC	ชุกชุมค่อนข้างน้อย	1,4
45	Charadriiformes	Scolopacidae	<i>Tringa nebularia</i>	นกทะเลขาเขียวธรรมดา	LC	ชุกชุมมากที่สุด	4
46	Ciconiiformes	Ciconiidae	<i>Anastomus oscitans</i>	นกปากห่าง	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12 ,13,14,15,16,17,18,19,20
47	Suliformes	Phalacrocoracidae	<i>Microcarbo niger</i>	นกกาน้ำเล็ก	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12 ,13,14,15,16,17,18,19,20
48	Pelecaniformes	Ardeidae	<i>Nycticorax nycticorax</i>	นกเขวาก	LC	ชุกชุมค่อนข้างน้อย	1,8
49	Pelecaniformes	Ardeidae	<i>Ardeola bacchus</i>	นกยางกรอกพันธุ์จีน	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13
50	Pelecaniformes	Ardeidae	<i>Bubulcus coromandus</i>	นกยางควาย	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12 ,13,14,15,16,17,18,19,20

ลำดับ	อันดับ	วงศ์	ชนิด	ชื่อพื้นเมือง	สถานะทางการอนุรักษ์	ความชุกชุม	การแพร่กระจาย
51	Pelecaniformes	Ardeidae	<i>Ardea alba</i>	นกยางโทนใหญ่	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,3,4,7,9,11
52	Pelecaniformes	Ardeidae	<i>Ardea cinerea</i>	นกกระสาขาว	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,4,7,8,9
53	Pelecaniformes	Ardeidae	<i>Ardea intermedia</i>	นกยางโทนน้อย	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,4,7,8,9,11,13,16,19
54	Pelecaniformes	Ardeidae	<i>Ardeola speciosa</i>	นกยางกรอกพันธุ์ขาว	LC	ชุกชุมน้อย	1
55	Pelecaniformes	Ardeidae	<i>Egretta garzetta</i>	นกยางเปี่ย	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,7,8,9,11,13
56	Pelecaniformes	Ardeidae	<i>Ardea purpurea</i>	นกกระสาแดง	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,3,4,8,9,11,13
57	Pelecaniformes	Ardeidae	<i>Butorides striata</i>	นกยางเขียว	LC	ชุกชุมมาก	1,3,4
58	Pelecaniformes	Ardeidae	<i>Ixobrychus sinensis</i>	นกยางไฟหัวดำ	LC	ชุกชุมปานกลาง	8
59	Accipitriformes	Accipitridae	<i>Elanus caeruleus</i>	เหยี่ยวขาว	LC	ชุกชุมมากที่สุด	2,8,9
60	Accipitriformes	Accipitridae	<i>Haliastur indus</i>	เหยี่ยวแดง	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12 ,13,14,15,16,17,18,19,20
61	Accipitriformes	Accipitridae	<i>Circus spilonotus</i>	เหยี่ยวทุ่งพันธุ์เอเชีย ตะวันออก	LC	ชุกชุมค่อนข้าง น้อย	8
62	Accipitriformes	Accipitridae	<i>Accipiter gularis</i>	เหยี่ยวนกเขาพันธุ์ญี่ปุ่น	LC	ชุกชุมปานกลาง	11,13,15

ลำดับ	อันดับ	วงศ์	ชนิด	ชื่อพื้นเมือง	สถานะทางการอนุรักษ์	ความชุกชุม	การแพร่กระจาย
63	Coraciiformes	Alcedinidae	<i>Halcyon smyrnensis</i>	นกกระเต็นอกขาว	LC	ชุกชุมปานกลาง	8,9
64	Coraciiformes	Alcedinidae	<i>Todiramphus chloris</i>	นกกินเปรี้ยว	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,11,16,17
65	Coraciiformes	Alcedinidae	<i>Alcedo atthis</i>	นกกระเต็นน้อยธรรมดา	LC	ชุกชุมน้อย	11
66	Coraciiformes	Coraciidae	<i>Coracias affinis</i>	นกตะขาบทุ่ง	LC	ชุกชุมปานกลาง	8,9
67	Coraciiformes	Meropidae	<i>Merops philippinus</i>	นกจาบคาหัวเขียว	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12 ,13,14,15,16,17,18,19,20
68	Piciformes	Megalaimidae	<i>Psilopogon haemacephalus</i>	นกตีทอง	LC	ชุกชุมมากที่สุด	2,5,6,7,8,9,11,12,13 ,14,15,16,17,18,19,20
69	Piciformes	Megalaimidae	<i>Psilopogon lineatus</i>	นกโพระดกธรรมดา	LC	ชุกชุมมากที่สุด	2,5,10
70	Piciformes	Picidae	<i>Dinopium javanense</i>	นกหัวขวานสามนิ้วหลังทอง	LC	ชุกชุมค่อนข้างน้อย	10
71	Falconiformes	Falconidae	<i>Falco peregrinus</i>	เหยี่ยวเพเรกริน	LC	ชุกชุมน้อย	16,17
72	Passeriformes	Aegithinidae	<i>Aegithina tiphia</i>	นกขมิ้นน้อยธรรมดา	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12 ,13,14,15,16,17,18,19,20

ลำดับ	อันดับ	วงศ์	ชนิด	ชื่อพื้นเมือง	สถานะทางการอนุรักษ์	ความชุกชุม	การแพร่กระจาย
73	Passeriformes	Campephagidae	<i>Lalage nigra</i>	นกเขนน้อยคิ้วขาว	LC	ชุกชุมน้อย	3
74	Passeriformes	Laniidae	<i>Lanius cristatus</i>	นกอีเสือสีน้ำตาล	LC	ชุกชุมมากที่สุด	2,3,8,9,11,18,20
75	Passeriformes	Laniidae	<i>Lanius schach bentet</i>	นกอีเสือหัวดำ ชนิดย่อยหัวเทา	LC	ชุกชุมน้อย	8
76	Passeriformes	Oriolidae	<i>Oriolus chinensis</i>	นกขมิ้นท้ายทอยดำ	LC	ชุกชุมมากที่สุด	12
77	Passeriformes	Rhipiduridae	<i>Rhipidura javanica</i>	นกอีแพรดแถบออกดำ	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12 ,13,14,15,16,17,18,19,20
78	Passeriformes	Corvidae	<i>Corvus leuillanti</i>	อีกา	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12 ,13,14,15,16,17,18,19,20
79	Passeriformes	Corvidae	<i>Crypsirina temia</i>	นกกาแว่น	LC	ชุกชุมค่อนข้างน้อย	8
80	Passeriformes	Pycnonotidae	<i>Pycnonotus goiavier</i>	นกปรอดหน้าवल	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12, 13,14,15,16,17,18,19,20
81	Passeriformes	Hirundinidae	<i>Hirundo rustica</i>	นกนางแอ่นบ้าน	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12 ,13,14,15,16,17,18,19,20

ลำดับ	อันดับ	วงศ์	ชนิด	ชื่อพื้นเมือง	สถานะทางการอนุรักษ์	ความชุกชุม	การแพร่กระจาย
82	Passeriformes	Hirundinidae	<i>Hirundo tahitica</i>	นกนางแอ่นแปซิฟิก	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,6,7,8,9 ,11,13,15,16,17
83	Passeriformes	Phylloscopidae	<i>Phylloscopus borealis</i>	นกกระเจี๊ยบขั้วโลกเหนือ	LC	ชุกชุมน้อย	2
84	Passeriformes	Phylloscopidae	<i>Phylloscopus fuscatus</i>	นกกระเจี๊ยบสีคล้ำ	LC	ชุกชุมน้อย	1
85	Passeriformes	Phylloscopidae	<i>Phylloscopus inornatus</i>	นกกระเจี๊ยบธรรมดา	LC	ชุกชุมน้อย	2
86	Passeriformes	Acrocephalidae	<i>Acrocephalus bistrigiceps</i>	นกพงคิ้วดำ	LC	ชุกชุมมาก	8
87	Passeriformes	Acrocephalidae	<i>Acrocephalus orientalis</i>	นกพงใหญ่พันธุ์ญี่ปุ่น	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,8
88	Passeriformes	Locustellidae	<i>Locustella lanceolata</i>	นกพงตึกแต่นอกลาย	LC	ชุกชุมน้อย	17
89	Passeriformes	Cisticolidae	<i>Orthotomus ruficeps</i>	นกกระเจี๊ยบหัวแดง	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,5,8
90	Passeriformes	Cisticolidae	<i>Orthotomus sutorius</i>	นกกระเจี๊ยบธรรมดา	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12 ,13,14,15,16,17,18,19,20
91	Passeriformes	Cisticolidae	<i>Prinia flaviventris</i>	นกกระเจี๊ยบหน้าท้องเหลือง	LC	ชุกชุมมากที่สุด	3,5,8,9
92	Passeriformes	Pellorneidae	<i>Malacocincla abbotti</i>	นกกิ้งแมลงป่าฝน	LC	ชุกชุมปานกลาง	12
93	Passeriformes	Sturnidae	<i>Aplonis panayensis</i>	นกเอี้ยงดำปากซีใต้	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,4,7,8,9,11,12,13

ลำดับ	อันดับ	วงศ์	ชนิด	ชื่อพื้นเมือง	สถานะทางการอนุรักษ์	ความชุกชุม	การแพร่กระจาย
							,14,15,16,17,18,19,20
94	Passeriformes	Sturnidae	<i>Acridotheres tristis</i>	นกเอี้ยงสาริกา	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,5,6,7,8,9,11,12 ,13,14,15,16,17,18,19,20
95	Passeriformes	Sturnidae	<i>Acridotheres javanicus</i>	นกเอี้ยงชวา	VU	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,6,8,9,11 ,12,16,17,18,20
96	Passeriformes	Sturnidae	<i>Acridotheres fuscus</i>	นกเอี้ยงควาย	LC	ชุกชุมมากที่สุด	5,8
97	Passeriformes	Sturnidae	<i>Agropsar sturninus</i>	นกกิ้งโครงเกลบหลังม่วงดำ	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12 ,13,14,15,16,17,18,19,20
98	Passeriformes	Sturnidae	<i>Acridotheres grandis</i>	นกเอี้ยงหงอน	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11 ,12,14,16,17,18,20
99	Passeriformes	Muscicapidae	<i>Muscicapa dauurica</i>	นกจับแมลงสีน้ำตาล	LC	ชุกชุมน้อย	19
100	Passeriformes	Muscicapidae	<i>Copsychus saularis</i>	นกกาขี้นบ้าน	LC	ชุกชุมมากที่สุด	2,6,8,11,12,14 ,16,17,18,19,20
101	Passeriformes	Dicaeidae	<i>Dicaeum cruentatum</i>	นกสีชมพูสวน	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12

ลำดับ	อันดับ	วงศ์	ชนิด	ชื่อพื้นเมือง	สถานะทางการอนุรักษ์	ความชุกชุม	การแพร่กระจาย
							,13,14,15,16,17,18,19,20
102	Passeriformes	Nectariniidae	<i>Anthreptes malacensis</i>	นกกินปลีคอสีน้ำตาล	LC	ชุกชุมมากที่สุด	2,6,8,11,12,17,18
103	Passeriformes	Nectariniidae	<i>Cinnyris jugularis</i>	นกกินปลีอกเหลือง	LC	ชุกชุมมากที่สุด	2,5,6,7,8,11,12 ,14,17,18,20
104	Passeriformes	Passeridae	<i>Passer montanus</i>	นกกระจอกบ้าน	LC	ชุกชุมมากที่สุด	3,6,11,12,13,14 ,15,16,17,18,19,20
105	Passeriformes	Passeridae	<i>Passer domesticus</i>	นกกระจอกใหญ่	LC	ชุกชุมมากที่สุด	2,13
106	Passeriformes	Passeridae	<i>Passer flaveolus</i>	นกกระจอกตาล	LC	ชุกชุมน้อย	2
107	Passeriformes	Ploceidae	<i>Ploceus hypoxanthus</i>	นกกระจาบทอง	LC	ชุกชุมน้อย	8
108	Passeriformes	Estrildidae	<i>Lonchura punctulata</i>	นกกระดัดขี้หมู	LC	ชุกชุมมากที่สุด	2,3,4,5,6,8,9,11,12
109	Passeriformes	Estrildidae	<i>Lonchura striata</i>	นกกระดัดตะโพกขาว	LC	ชุกชุมมากที่สุด	2,6,8,11,14,16,17,18,20
110	Passeriformes	Motacillidae	<i>Motacilla tschutschensis</i>	นกเด้าลมเหลือง	LC	ชุกชุมมากที่สุด	1,2,3,4,8,11
111	Passeriformes	Motacillidae	<i>Anthus rufulus</i>	นกเด้าดินทุ่งเล็ก	LC	ชุกชุมค่อนข้างน้อย	7

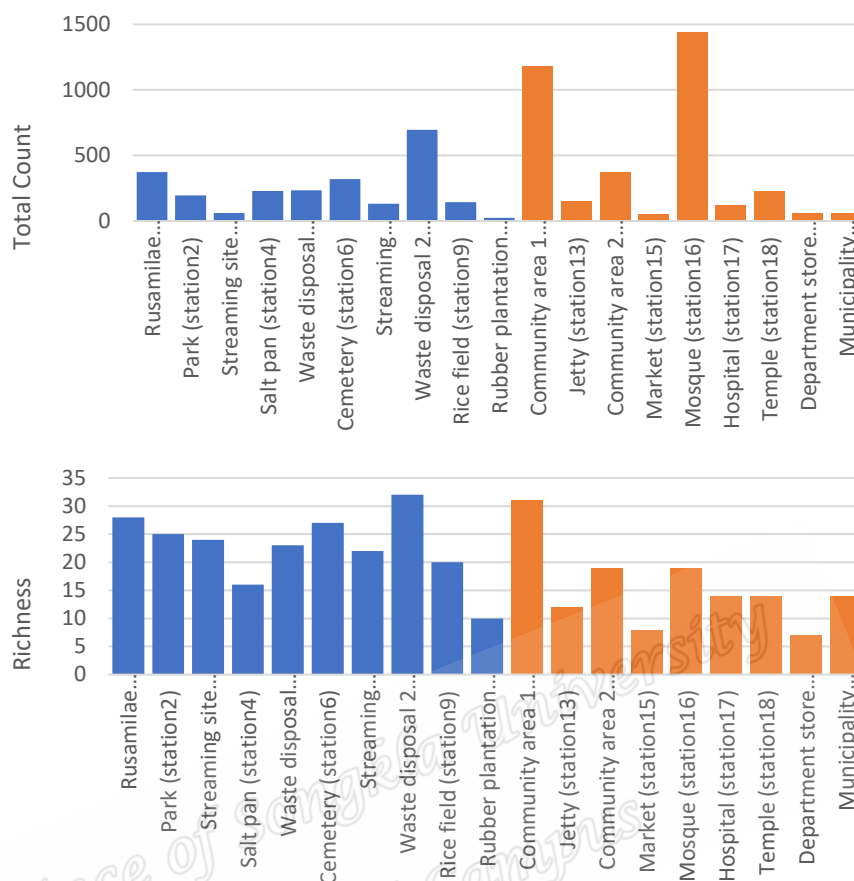
4.1.3 การแพร่กระจายของนกในพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัย

ในการศึกษาเปรียบเทียบจำนวนชนิดระหว่างนกที่พบในพื้นที่เปิดโล่งกับพื้นที่ส่วนปลูกสร้าง ผลการสำรวจพบว่าในพื้นที่เปิดโล่งพบนกทั้งหมด 80 ชนิด 2,414 ตัว และในพื้นที่สิ่งปลูกสร้างพบนกทั้งหมด 48 ชนิดเป็นจำนวนทั้งหมด 3,645 ตัว ชนิดและจำนวนของนกที่พบในแต่ละสถานี ดังแสดงในตารางที่ 1

ผลการศึกษาพบว่าจำนวนของนกที่พบในพื้นที่สิ่งปลูกสร้างในบางสถานีสามารถพบนกจำนวนมากได้เช่น สถานีที่ 11 หมู่บ้านรูสะมิแลซึ่งเป็นลักษณะหมู่บ้านชนเมืองของชาวประมงใกล้ทะเล และสถานีที่ 16 มัสยิดซึ่งเป็นพื้นที่สีเขียว เป็นพื้นที่เปิดโล่ง จึงสามารถพบนกชนิดที่หากินกลางอากาศ เช่น นกแอ่นกินรังและมีสายไฟและต้นไม้สูงที่มียอดที่นกมาพักนอน (roosting) ได้เช่น นกกิ้งโครง แกลบหลังม่วงดำ

ในขณะเดียวกัน พบว่าชนิดของนกที่พบในพื้นที่เปิดโล่งเฉลี่ยสูงกว่าพื้นที่สิ่งปลูกสร้างโดยพื้นที่เปิดโล่งในแต่ละสถานีพบนกเฉลี่ย 23 ± 7 ชนิดต่อสถานี ในขณะที่พื้นที่สิ่งปลูกสร้างพบนกเฉลี่ย 15 ± 7 ชนิด แสดงให้เห็นว่าพื้นที่เปิดโล่งอาจส่งเสริมความหลากหลายของชนิดนกที่พบได้มากกว่าพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง

Prince of Songkla University
Pattani Campus

รูปที่ 14 จำนวนและชนิดของนกที่พบในพื้นที่ศึกษาตามรายสถานี โดยแยกตามพื้นที่เปิดโล่ง (ST1-ST10) และพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง (ST11-ST20)

พบว่าจำนวนชนิดของนกที่พบในพื้นที่เปิดโล่งพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง เดือนตุลาคมมีจำนวนชนิดของนกมากที่สุด (77 ชนิด) และเดือนมิถุนายนมีจำนวนชนิดของนกลดน้อยที่สุด (45 ชนิด) เปรียบเทียบกับจำนวนและชนิดของนกที่พบในส่วนของพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง เดือนตุลาคมมีจำนวนชนิดของนกมากที่สุด (50 ชนิด) และเดือนธันวาคมมีจำนวนชนิดน้อยที่สุด (33 ชนิด)

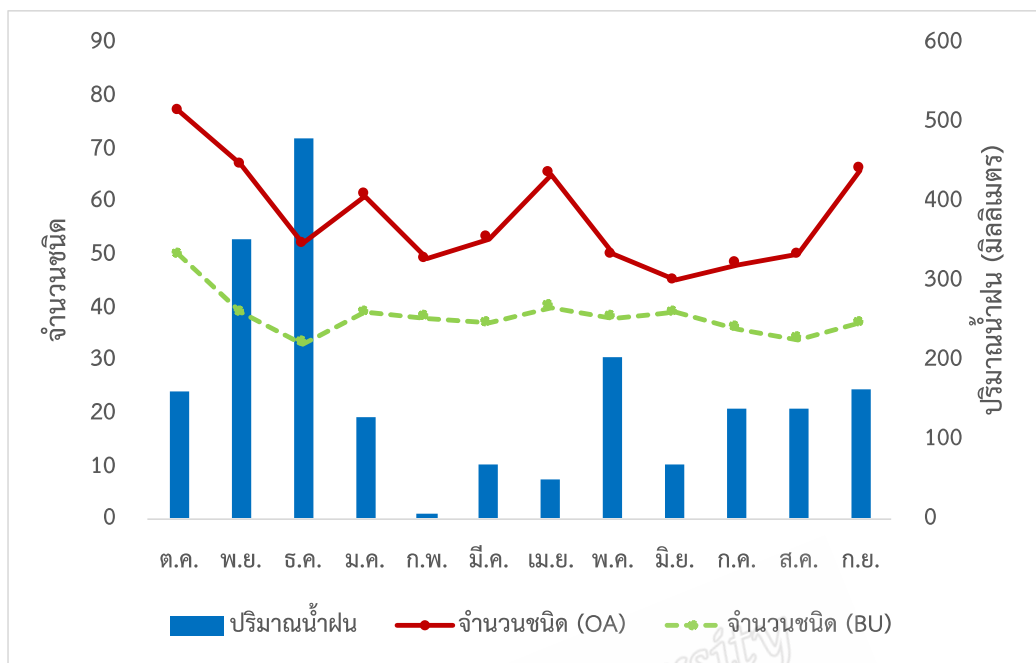
เมื่อศึกษาจำนวนชนิดของนกในพื้นที่เปิดโล่งและพื้นที่สิ่งปลูกสร้างที่พบแยกตามรายเดือน ดังแสดงใน ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าในพื้นที่เปิดโล่งมีจำนวนชนิดมากกว่าพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ Gatesire et al. (2014) ที่พบว่าในพื้นที่สิ่งปลูกสร้างมีความหลากหลายและจำนวนชนิดมากกว่าในพื้นที่เปิดโล่ง ผู้วิจัยคิดว่าเป็นเพราะในการศึกษารังนี้มีความหลากหลายของพื้นที่มาก เนื่องจากในเขตอำเภอเมืองปัตตานีมีแนวเขตที่ติดกับทะเล จึงมีทั้งหาดเลน และนาเกลือ ด้วยเหตุผลนี้ จึงทำให้มีจำนวนชนิดเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะนกชายเลนที่อพยพเข้ามาหากินในหาดเลน และนาเกลือ

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปริมาณน้ำฝนของจังหวัดปัตตานีในช่วงเดือน ต.ค. 2563-ก.ย. 2564 กับจำนวนชนิดของนก พบว่าจังหวัดปัตตานีมีฝนตกชุกตั้งแต่เดือนต.ค.ถึงเดือน ธ.ค. โดยเดือน ธ.ค.มีฝนตกชุกที่สุด ไม่พบความสัมพันธ์ของปริมาณน้ำฝนและจำนวนชนิดนกที่พบในพื้นที่สำรวจ

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจำนวนชนิด ระหว่างพื้นที่เปิดโล่ง และพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง

จำนวนชนิด	พื้นที่เปิดโล่ง (OA)	พื้นที่สิ่งปลูกสร้าง (BU)	P-value
มกราคม	14.50 $\pm$ 6.41	11.30 $\pm$ 5.06	0.23
กุมภาพันธ์	11.40 $\pm$ 4.84	11.40 $\pm$ 5.46	1.00
มีนาคม	10.50 $\pm$ 4.95	11.10 $\pm$ 3.81	0.76
เมษายน	12.00 $\pm$ 5.18	9.70 $\pm$ 4.27	0.29
พฤษภาคม	11.4 $\pm$ 4.17	9.10 $\pm$ 3.92	0.22
มิถุนายน	10.50 $\pm$ 4.27	9.20 $\pm$ 3.12	0.44
กรกฎาคม	10.50 $\pm$ 5.06	9.40 $\pm$ 3.17	0.56
สิงหาคม	12.30 $\pm$ 4.81	10.4 $\pm$ 4.84	0.39
กันยายน	14.7 $\pm$ 5.05	11.90 $\pm$ 5.06	0.23
ตุลาคม	22.70 $\pm$ 6.27	16.40 $\pm$ 7.56	0.05
พฤศจิกายน	14.30 $\pm$ 7.31	11.90 $\pm$ 3.10	0.35
ธันวาคม	11.40 $\pm$ 4.57	9.40 $\pm$ 4.64	0.34

เราอาจจะเห็นได้ว่า จำนวนชนิดของนกที่พบในช่วงเดือนกันยายน-เดือนมกราคมมากกว่าในเดือนที่เหลือสำหรับทั้งพื้นที่เปิดโล่งและพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง อาจเนื่องมาจากตรงกับฤดูการอพยพของนกอพยพในช่วงฤดูหนาวของทุกปีจึงทำให้จำนวนชนิดในเดือนดังกล่าวสูงขึ้น โดยเฉพาะในเดือนตุลาคมซึ่งมีนกบางส่วนที่อพยพมาอยู่ตลอดในช่วงฤดูหนาวและนกบางส่วนที่แวะพักแล้วอพยพต่อไป จึงทำให้ในเดือนตุลาคมมีจำนวนชนิดของนกมากขึ้น และสอดคล้องกับจำนวนชนิดของนกในเดือนเมษายนที่สูงขึ้นซึ่งเป็นช่วงเดือนที่นกอพยพและอพยพผ่านกำลังบินกลับขึ้นไปยังซีกโลกเหนือ

รูปที่ 15 เปรียบเทียบจำนวนชนิดของพื้นที่เปิดโล่งและพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง และปริมาณน้ำฝนในแต่ละเดือน (H': ดัชนีความหลากหลาย OA: พื้นที่เปิดโล่ง และ BU: พื้นที่สิ่งปลูกสร้าง)

เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจำนวนชนิด ดังแสดงใน รูปที่ 15 พบว่า แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นักที่มีการแพร่กระจายมากที่สุด ทั้งหมด 20 สถานี ได้แก่ เขียวแดง นกแอ่นกินรัง นกจาบคาหัวเขียว นกกระเจี๊ยบธรรมดา และนกสีชมพูสวน การแพร่กระจายรองลงมาคือนกปากห่าง นกเขาใหญ่ นกฟิราบบ่า นกเขาขาว นกขมิ้นน้อยธรรมดา นกนางแอ่นบ้าน นกปรอดหน้าवल นกอีแพรดแถบอกดำ นกเอี้ยงสาริกา นกกิ่งไคร้เกลบหลังม่วงดำ และนกกาน้ำเล็ก ทั้งหมด 19 สถานี และนกที่มีการกระจายน้อยที่สุด เพียง 1 สถานี ได้แก่ เขียวทุ่งพันธุ์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปีกสั้น ปีกหางแหลม ปีกปากพลั่ว นกหัวโตทรายใหญ่ นกหัวโตสีเทา นกหัวโตชาดำ นกหัวโตเล็ก ขาเหลือง นกหัวโตหลังจุดสีทอง นกแอ่นทุ่งใหญ่ นกนางนวลเกลบธรรมดา นกนางนวลเกลบหงอนใหญ่ นกนางนวลเกลบเคราขาว นกอีกล้วยเล็ก นกอีกล้วยตะโพกสีน้ำตาล นกอีกล้วยใหญ่ นกปากแอ่นหางลาย นกปากแอ่นหางดำ นกพลิกหิน นกชายเลนปากกว้าง นกชายเลนปากโค้ง นกชายเลนปากแอ่น นกทะเลขาแดงธรรมดา นกชายเลนบึง นกทะเลขาเขียวธรรมดา นกคัคคูขาวดำ นกกะเต็นน้อยธรรมดา นกอีลุ้ม นกกวก นกพงคิ้วดำ นกกาแวน นกอีเสือหัวดำ (ชนิดย่อยหัวเทา) นกพงตึกแต่นอกลาย นกเค้าดินทุ่งเล็ก นกจับแมลงสีน้ำตาล นกขมิ้นท้ายทอยดำ นกกระจอกตาล นกกินแมลงป่าฝน นกกระจัดหัวโลกเหนือ นกกระจัดสีคล้ำ นกกระจัดธรรมดา นกกระจาบทอง นกยางกรอกพันธุ์ขาว นกยางไฟหัวดำ และนกหัวขวานสามนิ้วหลังทอง จากข้อมูลการวิเคราะห์การแพร่กระจายของชนิดนกในพื้นที่ พบว่า นกส่วนใหญ่แพร่กระจายอยู่ในพื้นที่เปิดโล่งมากกว่าพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง สอดคล้องกับ

การกับการศึกษาของสมศักดิ์ และธนากร (2560) ที่ศึกษาชนิดและการกระจายของนกชายเลน ใน
อ่าวปัตตานี จังหวัดปัตตานี เนื่องจากพื้นที่เปิดโล่ง

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจำนวนประชากร ระหว่างพื้นที่เปิดโล่ง และพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง

จำนวนประชากร	พื้นที่เปิดโล่ง (OA)	พื้นที่สิ่งปลูกสร้าง (BU)	P-value
มกราคม	139.80 $\pm$ 103.30	121.50 $\pm$ 49.36	0.619
กุมภาพันธ์	119.4 $\pm$ 79.90	136.9 $\pm$ 75.91	0.622
มีนาคม	91.9 $\pm$ 85.81	191.90 $\pm$ 143.86	0.750
เมษายน	63.8 $\pm$ 35.14 ^B	125.80 $\pm$ 74.86 ^A	0.029
พฤษภาคม	70.4 $\pm$ 39.51	106.80 $\pm$ 66.81	0.155
มิถุนายน	73.9 $\pm$ 42.04	88.20 $\pm$ 49.28	0.494
กรกฎาคม	69.6 $\pm$ 39.72	89.80 $\pm$ 53.56	0.351
สิงหาคม	68.40 $\pm$ 42.57	111.10 $\pm$ 95.04	0.211
กันยายน	75.4 $\pm$ 37.68	259.00 $\pm$ 366.09	0.132
ตุลาคม	241.9 $\pm$ 192.16	713.5 $\pm$ 1,156.60	0.220
พฤศจิกายน	171.3 $\pm$ 129.04	106.5 $\pm$ 50.16	0.156
ธันวาคม	156.10 244.98	108.80 83.216	0.570

ส่วนใหญ่ในเขตอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี มีอาณาเขตใกล้กับแหล่งน้ำ เช่น หาดเลน
นาเกลือ ปากแม่น้ำ สวนสาธารณะ จึงส่งผลให้มีประชากรของนกในกลุ่มนกน้ำและนกชายเลน เช่น
นกปากห่าง นกยางเปีย นกยางโทนน้อย นกสัตินท์คอแดง นกหัวโตทรายเล็ก เหยี่ยวแดง เข้ามาใช้
ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก

จากการศึกษาพบข้อมูลอื่นที่น่าสนใจในเรื่องชนิดพันธุ์ต่างถิ่นแบบรุกราน (Invasive alien
species) ในการศึกษาครั้งนี้รายงานการกระจายพันธุ์ของนกกระจอกใหญ่เป็นครั้งแรกในจังหวัดปัตตานีและ
เป็นรายงานได้สุดในประเทศไทย ซึ่งในการศึกษานี้พบนกกระจอกใหญ่ทำรังวางไข่ในสถานีที่ 13
(สะพานปลา) ซึ่งข้อมูลในปัจจุบัน (จากคู่มือหมอบูญสง และอีเบิร์ด) พบว่านกกระจอกใหญ่มีการ
แพร่กระจายลงมาได้สุด ถึงแค่จังหวัดพัทลุง การศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการพบรายงานการแพร่กระจาย
ใหม่ของนกกระจอกใหญ่ในประเทศไทย อีกทั้งยังพบว่ามีความหนาแน่นประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยเหตุนี้จึงทำ
ให้นกกระจอกใหญ่อาจเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานนกพื้นถิ่นชนิดอื่น หรือในกรณีนกปากห่าง

เนื่องจากในอดีต ภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย ไม่เคยมีรายงานการพบเห็นของนกปากห่าง แต่ในปัจจุบันมีจำนวนประชากรมาก

4.2 ค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ ค่าดัชนีความหลากหลาย และค่าดัชนีความสม่ำเสมอของนกในเขตพื้นที่เมืองของอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี

ค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ของของในเขตพื้นที่เมืองของอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี ในการสำรวจชนิดนกในเขตพื้นที่เมืองของอำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี พบว่ามีนกที่มีความชุกชุมสัมพัทธ์มากที่สุดถึง 60 ชนิด และมีเพียง 24 ชนิด ที่มีค่าความชุกชุมสัมพัทธ์น้อย ซึ่งนกที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดคือ นกแอ่นกินรัง 5,356 ตัว เนื่องจากในแต่ละพื้นที่ที่ทำการศึกษา ชาวบ้านส่วนหนึ่งประกอบอาชีพค้าขายรังนกแอ่น โดยเฉพาะในพื้นที่ที่สิ่งปลูกสร้างส่งผลให้นกชนิดดังกล่าวเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก เพื่อยู่ออาศัยและทำรังวางไข่ และมีเพียง 9 ชนิด ที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุด ชนิดละ 1 ตัว ได้แก่ เป็ดปากพลั่ว นกนางนวลแกลบหงอนใหญ่ นกคัคคูขาวดำ นกอีลุ้ม นกกวก นกพงตึกแต่นอกลาย นกจับแมลงสีน้ำตาล นกกระจัดหัวโลกเหนือ และนกกระจัดธรรมดา ตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์ค่าดัชนีความหลากหลายและค่าดัชนีความสม่ำเสมอทั้งหมด พบว่ามีค่าเท่ากับ 3.14 และ 0.21 ตามลำดับ ในส่วนของค่าดัชนีความหลากหลายและค่าดัชนีความสม่ำเสมอของพื้นที่เปิดโล่ง และพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง พบว่าในพื้นที่เปิดโล่ง (3.29 และ 0.26 ตามลำดับ) มีค่ามากกว่าในพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง (2.62 และ 0.22 ตามลำดับ) และเมื่อวิเคราะห์ค่าดัชนีความหลากหลายรายเดือน พบว่า พื้นที่เปิดโล่ง ในเดือนพฤศจิกายนมีค่ามากที่สุด (3.19) และเดือนพฤษภาคม มิถุนายน กรกฎาคม และธันวาคม มีค่าน้อยที่สุด (2.17) ซึ่งค่าดัชนีความหลากหลายบ่งชี้ว่า ในพื้นที่เปิดโล่งนั้น นกอาจถูกรบกวนจากกิจกรรมของมนุษย์ในระดับที่ค่อนข้างน้อย และมีพื้นที่ที่ใช้ในการดำรงชีวิต เช่น การหาอาหาร การเคลื่อนที่ การใช้เป็นที่อยู่อาศัย พื้นที่สืบพันธุ์-วางไข่ จึงอาจส่งผลให้มีความหลากหลายมากกว่าในพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง ทว่าทั้ง 2 พื้นที่ที่มีค่าดัชนีความสม่ำเสมอค่อนข้างน้อย (ค่าดัชนีความสม่ำเสมอมีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1) บ่งชี้ว่า อาจมีนกชนิดใดชนิดหนึ่งที่มีจำนวนประชากรที่โดดเด่นหรือมีจำนวนประชากรไม่มากปะปนอยู่กับนกชนิดอื่น ส่งผลให้ค่าดัชนีความสม่ำเสมอออกมาดังตามที่ปรากฏ

เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยดัชนีความหลากหลาย พบว่า ในเดือนสิงหาคม กันยายน และตุลาคม ในพื้นที่เปิดโล่งมีค่าดัชนีความหลากหลายมากกว่าในพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P=0.032$ 0.015 และ 0.002 ตามลำดับ, ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจำนวนประชากร ระหว่างพื้นที่เปิดโล่ง และพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง) เนื่องจากในช่วงเดือนดังกล่าว เป็นช่วงที่นกอพยพมักจะบินเลียบชายฝั่งมาตามเส้นทางกรอพยพอเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย (East Asian-

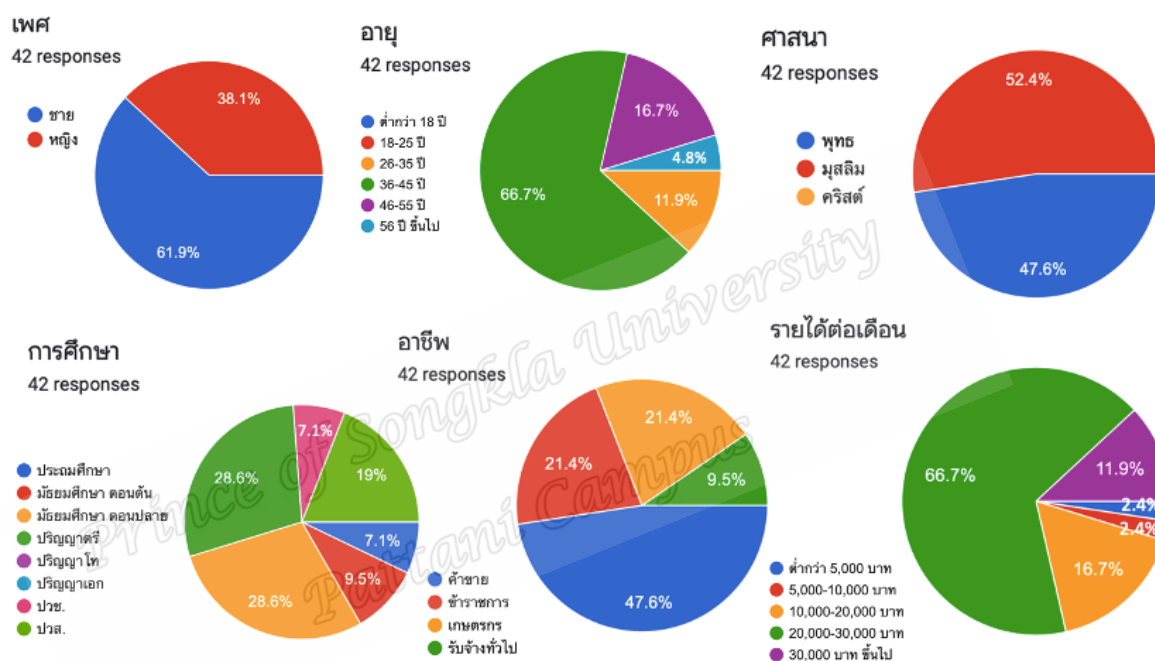
Australasian Flyway) ซึ่งหาตเลนในการศึกษาเป็นเขตติดต่อกับชายฝั่งอ่าวไทย ซึ่งอ่าวไทยจัดเป็นแหล่งหากินที่สำคัญของกลุ่มนกชายเลน เนื่องจาก เป็นพื้นที่ที่อุดมไปด้วยสัตว์หน้าดินจำนวนมาก กลายเป็นอาหารให้นกชายเลนตลอดฤดูอพยพ (รุ่งโรจน์ 2559) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนิธินาถ และเพชรพนม (2564) ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ที่พบว่า นกอพยพ โดยเฉพาะกลุ่มนกชายเลน จะเข้ามาใช้ประโยชน์พื้นที่ในเรืองของอาหาร ในช่วงเดือนสิงหาคมเช่นเดียวกัน

และจากวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างค่าดัชนีความหลากหลายในแต่ละเดือน (H') ฤดูกาล (season) และพื้นที่เก็บข้อมูล (site) โดยใช้ General Linear Model for CRD (GLM) พบว่า พื้นที่ (site) มีผลต่อค่าดัชนีความหลากหลาย (H') อย่างมีนัยสำคัญ ($P=0.000$) เนื่องจากช่วงการเก็บข้อมูลในช่วงปลายปี (เดือนตุลาคม พฤศจิกายน และธันวาคม) ตรงกับช่วงเริ่มต้นฤดูกาลอพยพของนก เช่นเดียวการศึกษาของสาธิตี และวฒุ์นันท์ (2559) เนื่องจากในการศึกษามีจำนวนนกอพยพและนกอพยพผ่านเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ด้วยเหตุผลนี้จึงส่งผลให้ความหลากหลายเพิ่มขึ้นไปด้วย อีกทั้งในการศึกษายังมีพื้นที่ที่เอื้ออำนวยต่อการหากินของนกอพยพ โดยเฉพาะกลุ่มนกชายเลน เช่น หาดเลน และนาเกลือ ทำให้ความหลากหลายของนกชายเลนในช่วงปลายปีสูงขึ้น และอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้มีผลต่อความหลากหลายของนกคือพืชอาหาร ในช่วงปลายปีของการเก็บข้อมูลศึกษา พบว่า ในพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง (วัด) มีต้นไทร (*Ficus spp.*) หลายต้นที่สุกพร้อม ๆ กัน ทำให้ดึงดูดกลุ่มนกที่กินผลไม้เป็นอาหารเข้ามาใช้พื้นที่เป็นจำนวนมาก เช่นเดียวกับการศึกษาในประเทศวันดา พบว่า พื้นที่สิ่งปลูกสร้างมีความหลากหลายของนกมากกว่าในพื้นที่เปิดโล่ง ซึ่งเหตุผลคือ ในพื้นที่สิ่งปลูกสร้างมีปริมาณของเสียที่มีแมลง และพืชอาหารของนกมาก ปัจจัยเหล่านี้จึงดึงดูดนกและสัตว์นกอื่น ๆ เข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ในเรืองของอาหาร (Gatesire et al., 2014) ประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลดัชนีความหลากหลายร่วมกับปริมาณน้ำฝนในแต่ละเดือนในช่วงเก็บข้อมูล พบว่า ค่าดัชนีความหลากหลายสูงที่สุดในช่วงเดือนพฤศจิกายน เนื่องจากในช่วงเดือนเหล่านี้ เป็นช่วงเริ่มต้นของฤดูกาลที่นกอพยพเข้ามาอาศัยและหากินในประเทศไทย ทำให้ความหลากหลายเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (BirdLife International, 2020)

4.3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนกกับมนุษย์

ผลจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามผลกระทบจากพฤติกรรมการดำรงชีวิตของนกที่มีต่อมนุษย์โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 42 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายร้อยละ 61.9 และเพศหญิงร้อยละ 38.1 ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.7 ในช่วงอายุ 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.7 ช่วงอายุ 26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.9 และในช่วงอายุ 56 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 4.8 กลุ่มตัวอย่างนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 52.4 และศาสนาพุทธ 47.6 ด้านระดับการศึกษาพบว่าระดับการศึกษาที่มากที่สุดคือ มัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 28.6 ปริญญาตรีร้อยละ 28.6 ปวส.ร้อยละ

ละ 19 มัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 9.5 ประถมศึกษาร้อยละ 7.1 และปวช.ร้อยละ 7.1 ด้านการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 47.6 ข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 21.4 เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 21.4 และรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 9.5 ด้านรายได้ต่อเดือน โดยส่วนใหญ่มีรายได้ในช่วง 20,000-30,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 66.7 ในช่วง 10,000-20,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ในช่วง 30,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 11.9 ในช่วง 5,000-10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 2.4 และช่วงต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 2.4 (รูปที่ 16)

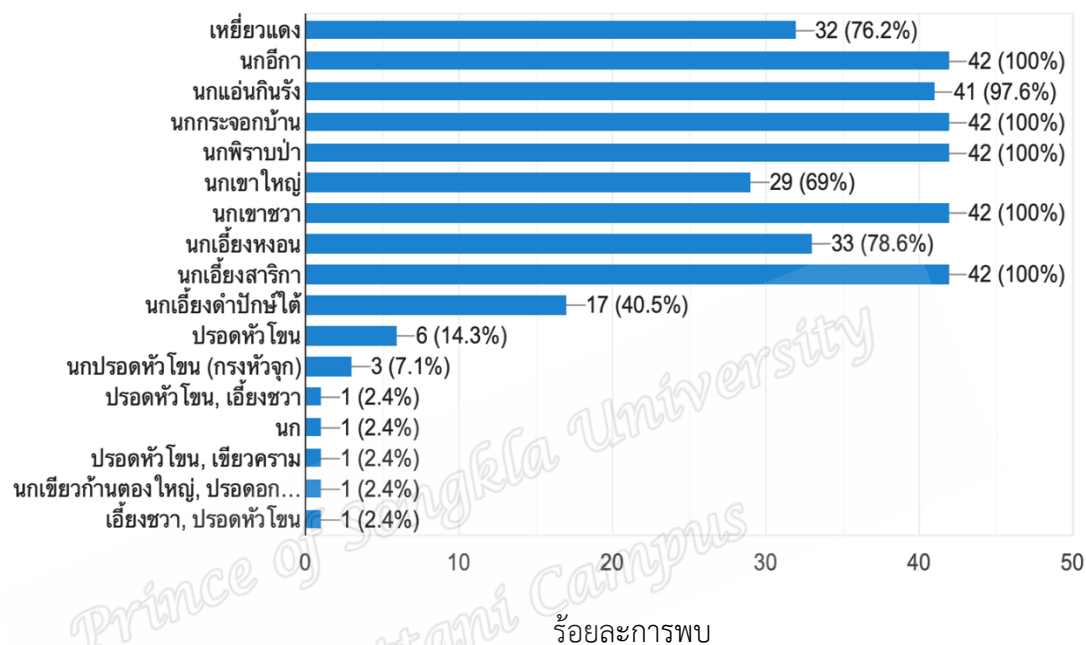

รูปที่ 16 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

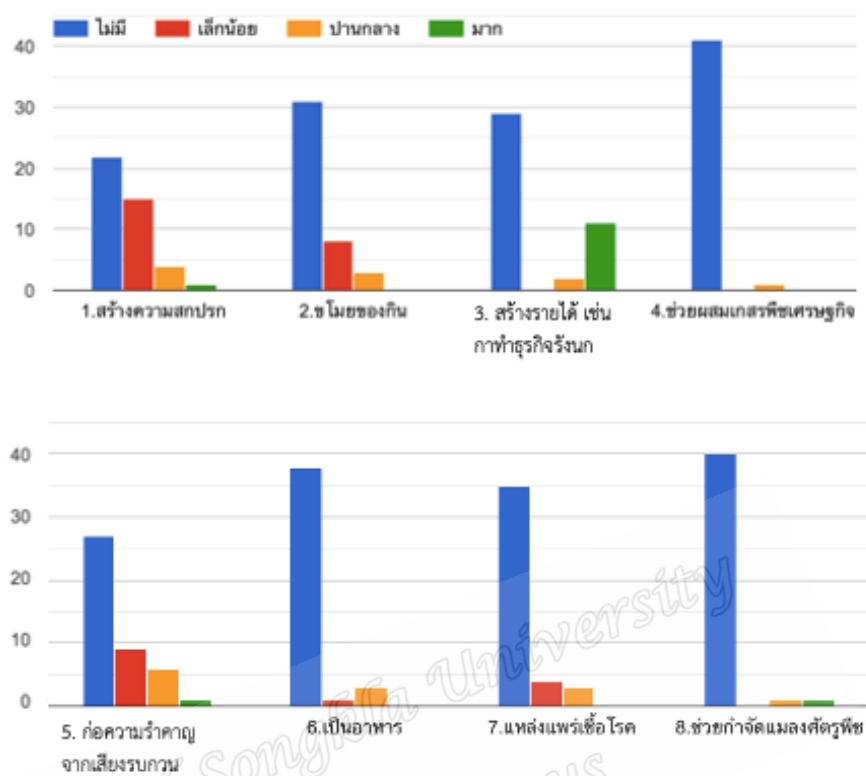
ในส่วนของการพบเห็นนก พบว่านกที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 42 คน พบมากที่สุด มี 5 ชนิด คือ นกอีกา นกกระจอกบ้าน นกพิราบป่า นกเขาชวา และนกเอี้ยงสาริกา รองลงมาคือ นกแอ่นกินรัง ลำดับถัดไปคือนกเอี้ยงหงอน เหยี่ยวแดง นกเขาใหญ่ และนกเอี้ยงดำปีกซีใต้ ตามลำดับ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมการเคยพบเห็นนกปรอดหัวโขน (นกกรงหัวจุก) นกเขียวคราม นกเขียวก้านทอง และนกปรอด

ในส่วนผลกระทบของนกที่มีต่อมนุษย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่านกไม่มีผลกระทบต่อมนุษย์ ทั้งในด้านความสกปรก ขโมยของกิน สร้างรายได้ ช่วยผสมเกสรพืชเศรษฐกิจ ก่อความรำคาญจากเสียงรบกวน เป็นอาหาร แหล่งแพร่เชื้อโรค และช่วยกำจัดแมลงศัตรูพืช แต่ในกลุ่มตัวอย่างบางส่วนมองว่านกมีผลกระทบเล็กน้อยในเรื่องของความสกปรก ก่อความรำคาญจากเสียง

รบกวน ขโมยของกิน แพร่เชื้อโรค และเป็นอาหาร และพบข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ กลุ่มตัวอย่างบางส่วนมองว่านกแอ่นกินรังสามารถสร้างผลกระทบทางบวกในเรื่องของการสร้างรายได้จากธุรกิจรังนกแอ่นได้ ในส่วนของข้อมูลเพิ่มเติมจากกลุ่มอย่าง พบว่า มีนกปรอดหัวโขน (นกกรงหัวจุก) ที่ชาวบ้านเลี้ยงและนำไปแข่งขันเสียงร้อง เนื่องจากเป็นประเพณีและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีนกเขียวคราม นกเขียวก้านทอง และนกปรอด ที่ชาวบ้านนำมาเลี้ยงเพื่อความสวยงาม

รูปที่ 17 กราฟแสดงข้อมูลการพบเห็นนกของกลุ่มตัวอย่าง

รูปที่ 18 กราฟแสดงข้อมูลผลกระทบของนกที่มีต่อมนุษย์ของกลุ่มตัวอย่าง